

Droppl i livets slut kan ge ökad risk för dyspné

Frågan om det är fördelaktigt för patienten att få vätske- och eller nutritionsbehandling i livets slutskede är omstridd och tidigare studier har sällan haft patientens symtom som fokus.

HURUVIDA PATIENTER i livets slutskede ska erhålla parenteral vätske- och/eller nutritionsbehandling har debatterats i många år. Någon riktig evidens för hur sådan behandling påverkar patienternas symtom finns inte. Trots detta erhåller 40 procent av patienterna som dör en väntad död på sjukhus i Sverige droppl under de sista 24 timmarna i livet(1). De studier som tidigare gjorts avseende vätsketillförsel i livets slutskede har ofta fokuserat på kliniska tecken på över-/undervätskning, snarare än på patienternas symtom.

VI HAR GJORT EN retrospektiv journalstudie där vi inkluderat de 530 patienter som registrerats i Svenska Palliativregistret som väntade dödsfall på sjukhus i Västerbotten under perioden 2011-01-01 till 2012-06-30. Ur denna population gjordes ett stratifierat randomiserat urval där 140 patienter som erhållit droppl sista 24 timmarna i livet och 120 kontroller (matchade utifrån ålder, kön och diagnos) som inte erhållit droppl valdes ut. En journalgranskning gjordes avseende dropptillförsel (inklusive klara vätskor, parenteral nutrition, blodprodukter och läkemedelsinfusioner) samt patienternas dokumenterade symtom (dyspné, ångest, rossel, illamående och konfusion). Patienter vårdade < 24 timmar samt patienter som varit sövda sista dygnet uteslöts, därefter kvarstod 251 patienter. Den dokumenterade symtomförekomsten jämfördes sedan mellan droppl- och icke-droppl-grupperna, både vad gäller sista veckan och sista dygnet i livet. Patienterna delades även in i fem olika grupper beroende på vilken volym parenteral vätska de erhållit, och även dessa grupper jämfördes avseende dokumenterad symtomförekomst. Statistiska jämförelser gjordes med Chi²-test, univariat logistisk regression samt Mann-Whitney-U test. Statistiska trender testades med linear-by-linear associationstest.

DROPP- OCH ICKE-dropplgruppen skilde sig ej signifikant åt vad gäller kön, ålder (median 80 år), diagnos (hjärt-sjukdom, lungsjukdom, cancer, övrigt) eller förekomst av behandlingsbegränsande beslut. Däremot var vårdtiden signifikant kortare i dropplgruppen jämfört med icke-dropplgruppen, och signifikant fler i dropplgruppen vårdades på intensivvårdavdelning (n=15 vs n=0). Dropplmängden varierade kraftigt mellan olika patienter (totalvolym 0,06-14,1 l i sista 24h, 0,1-38,4 l i sista veckan). Medianvolymen sista 24h var 1,0 l och sista veckan 1,0 l/24h. Klara vätskor var vanligast (gavs till 96

procent av patienterna i dropplgruppen sista veckan). I dropplgruppen erhöill 20 procent av patienterna parenteral nutrition under de sista 24 timmarna. Av alla analyserade patienter (n=251) erhöill 49 (20 procent) blodprodukter under sista veckan och 17 (7 procent) under sista dygnet i livet.

JÄMFÖRELSE MELLAN droppl- och icke-dropplgruppen visade signifikant större förekomst av dyspné i dropplgruppen jämfört med icke-dropplgruppen (51 procent vs 22 procent sista 24 timmarna, p<0,0001; 70 procent vs 45 procent sista veckan, p=0,0005). I enstaka jämförelser fann man även statistiskt signifikant högre förekomst av konfusion (13 procent jämfört med 2 procent) och tendens till mer rossel (p=0,072) och illamående (p=0,052) i dropplgruppen.

NÄR PATIENTERNA jämfördes utifrån vilken volym de erhållit såg man att andelen patienter där dyspné dokumenterats ökade med mängden tillförd vätska (figur 1, P<0,001). Liknande trender kunde ses både vad gäller syrgasbehandling och uppmätt låg syremättnad (figur 1, p<0,001). Däremot sågs inga liknande trender för de övriga analyserade symtomen.

Artikeln med referenser finns på www.nrvp.se

Anna Fritzon
AT-läkare Länssjukhuset
Ryhov, Jönköping

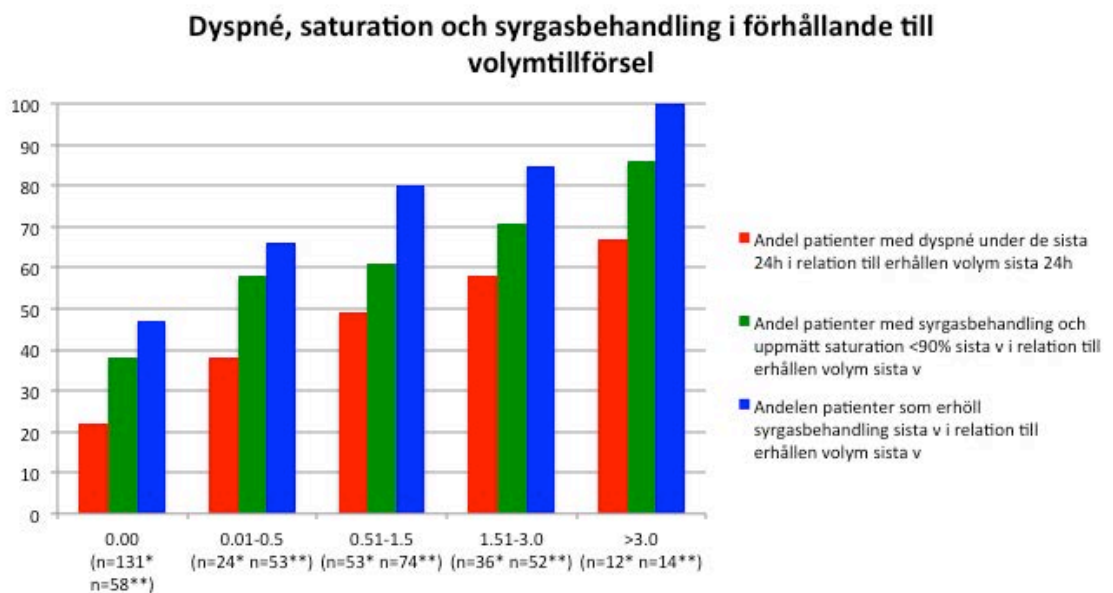
Bertil Axelsson
Överläkare, kirurgkliniken,
Östersunds sjukhus.
Docent i palliativ medicin,
Umeå universitet

Referenser

Artikeln finns att läsa i sin helhet på engelska i BMJ Supportive and Palliative Care (2).

1. www.palliativ.se. Svenska Palliativregistret. [Online] www.palliativ.se.

2. Fritzson A, Tavelin B, Axelsson B. HYPERLINK "<http://palliativ.se/wp-content/uploads/2013/11/V%C3%A4tska-i-livets-slutskede-bmjsupppallcare13111.pdf>" Association between parenteral fluids and symptoms in hospital end-of-life care: an observational study of 280 patients. BMJ Support Palliat Care. published online November 19, 2013 doi: 10.1136/bmjspcare-2013-000501

* Andel patienter/volymgrupp sista 24h

** Andel patienter/volymgrupp sista veckan